

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno DLIII. ad annum DLXXVII.

Parisiis, 1644

Theodori Mopsvesteni ex tertio libro contra impium Apollinarium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15324

ANNO
CHRISTI
553.THEODORI MOPSVESTENI
ex tertio libro contra impium Apollinarium.

I.

QUOMODO igitur tu, cui super omnes maxime decet mentium
 regimen, illum qui ex virgine natus est, Deum esse, & ex Deo
 consubstantialem Patri existimari dicis, nisi forte sancto Spiritui
 imputare illius creationem nos iubes? Sed quis est Deus ex Deo, &
 consubstantialis Patri? is idem qui ex virgine natus erat, o miran-
 dum! & qui per Spiritum sanctum secundum diuinas scripturas
 plasmatus est, & confictionem in muliebri accepit ventre? Inerat
 forsitan, quia mox quam plasmatus est, & ut templum Dei esset
 accepit: non tamen existimandum nobis est Deum de virgine natum
 esse: nisi forte idem existimandum nobis est, & quod natum est, &
 quod est in nato templo, & qui in templo est Deus Verbum: non ta-
 men nec secundum tuam vocem pronuntiandum est, omnino ex
 Virgine Deum natum esse, & ex Deo consubstantialem Patri.
 Nam si non homo est, sicut dicis, assumptus, qui natus est ex Vir-
 gine, Deus vero incarnatus, quomodo qui natus est, Deus ex
 Deo, & consubstantialis dicitur Patri, carne non potente hanc vo-
 cem suscipere? Nam est quidem dementia, Deum ex virgine na-
 tum esse dicere. Hoc enim nihil aliud est, quam ex semine eum dicere
 Dauid de substantia virginis genitum, & in ipsa plasmatum: quia
 quod ex semine Dauid & de substantia virginis est, in materno ven-
 tre constitit, & sancti Spiritus plasmatum virtute, natum fuisse dici-
 mus de virgine. Vt autem aliquis ex hoc concedat dicere ipsis, quod
 Deus ex Deo & consubstantialis Patri natus est ex virgine, eo quod
 est in templo nato, sed non per se natus est Deus Verbum, incarnatus
 vero, sicut dicit iste sapiens. Si igitur cum carne eum natum esse dicunt,
 quod autem natum est, Deus ex Deo, & consubstantialis Patri est, ne-
 cesse est hoc & carnem dicere. Quod si non idcirco caro est, quoniam nec
 Deus ex Deo, nec consubstantialis Patri, sed ex semine Dauid, & co-
 substantialis ei, cuius semen est, & non id quod natum est ex virgine,
 Deus est ex Deo, & consubstantialis Patri: nisi forte pars nati, prout
 ipse in inferioribus partem Christi nominat deitatem, sed non diuina
 natura ex virgine nata est. Natus autem est ex virgine, qui ex sub-
 stantia virginis constat, non Deus Verbum ex Maria natus est. Na-
 tus autem est ex Maria qui ex semine est Dauid. Non Deus Verbum
 ex muliere natus est, sed natus ex muliere, qui virtute sancti Spi-
 ritus plasmatus est in ea. Non ex matre natus, est consubstantialis

Concil. Tom. 12.

E

Patri; sine matre enim est, secundum beati Pauli vocem; sed qui in posterioribus temporibus in materno ventre sancti Spiritus virtute plasmatus est, utpote sine patre propterea dictus.

Et post alia.

II.

Mox autem in ipso plasmato Deus Verbum factus est: nec enim in caelum ascendenti solum inerat, sed etiam ex mortuis resurgenti, utpote & resuscitans eum secundum suam promissionem. Nec resurgenti ex mortuis solum inerat, sed etiam crucifixo, & baptizato, & euangelicam post baptismum conuersationem peragenti, nec non etiam ante baptismum legale adimplenti constitutionem, & praesentato secundum legem, & circumciso, & partus pannis obuoluto. Erat autem forte in ipso & nascente, & cum in materno utero esset a prima statim plasmatione: dispensationi enim quae circa eum erat, ordinem imponebat, utpote & particulatim ipsum ad perfectionem perducens.

Et post alia.

III.

Et per tempus quidem ad baptismum ducens, post illud autem ad mortem: deinde secundum suam pronuntiationem resuscitans, ducens in caelum, collocans eum ad dexteram Dei per suam coniunctionem, ex qua sedet & adoratur ab omnibus, & omnes iudicabit. Istorum autem omnium finem apud se habebat Deus Verbum, cum in eo erat, & omnia per ordinem complebat, quem ordinem ipse arbitratur bene habere praesinitione quidem & voluntate, quam antea statuit pro his quae euentura erant, & bona voluntate quam circa eum habebat, ab initio similiter inerat ei: per ordinem autem sibi placitum ad perfectionem ducebat ipsum.

Ex eodem libro.

IV.

Suam autem cooperationem ad proposita opera praestabat ei qui assumptus est: ubi hoc facit, in loco sensus fuisse deitatem illi qui assumptus est. Nec enim eis, quibuscumque suam donauit cooperationem, sensus locum eius obtinebat. Si autem & modo praecipuam quamdam cooperationem donauit illi qui assumptus est, non hoc faciebat locum sensus deitatem obtinere. Sed si deitas pro sensu fiebat illi qui assumptus est, secundum vestra verba, quomodo timorem in passione suscipiebat? quid vehementioribus orationibus ad

Matth. 26.

ANNO
CHRISTI
535.

imminentem necessitatem indigebat, quas cum magna quidem & clamorosa voce, cum plurimis autem lacrymis (secundum beatum Paulum) referebat Deo? quomodo timore tanto detinebatur, ut ex immensa trepidatione fontes sudoris dimitteret, euangelista aperte dicente, quod globis sanguinis similis sudor descendebat? Quid autem & angeli aduentu & visitatione egebat, animam resicientis in experimento malorum, confortantis eius alacritatem, excitantis eum ad imminentem passionis necessitatem, tolerare fortiter mala suadentis, urgentis ad patientiam & tolerantiam malorum, ostendentis presentium malorum fructum ex passione, mutationem in gloriam bonam circa eum post passionem futuram? Qui enim (secundum euangelistæ vocem) confortabat eum, angelus scilicet, verbis istis fortem eum faciebat, & infirmitati naturæ superiorem fieri cohortabatur, & corroborando cogitationes eius, fortem eum faciebat.

Et post alia, in eodem libro idem Theodorus ex persona Christi quasi respondentis ad Petrum dicentem Christo de passione crucis, Propitius tibi Domine, non erit tibi istud; ita intulit.

V.

Vade post me satana, scandalum mihi es, quod non facis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum. Non est confusio mihi mors, non fugiam ipsam ut indecentem, ad humanam gloriam respiciens: sustinebo autem meliore animo experimentum mortis pro plurimis bonis futuris, in quibus & ipse fuero, & per me omnes: ne mihi animum lædas, neque turbes, tamquam confusione dignum fugere admonens mortis experimentum.

Et post alia.

VI.

Quod enim dictum est: Ducebatur a spiritu, aperte hoc significat, quod ab eo regebatur, ab eo ad virtutem propositorum confortabatur; ab eo ad hæc quæ oportebat ducebatur; ab eo, quod decebat, docebatur; ab eo cogitationibus corroborabatur, ut ad tantum certamen sufficeret, sicut & beatus dicit Paulus: Quicumque enim spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei: duci spiritu dicens illos, qui ab eo gubernantur, ab eo docentur, ab eo ad melius constituuntur, ab eo competentium doctrinam accipiunt. Cum dixisset autem euangelista, quod Spiritu sancto plenus regressus est a Iordane,

Concil. Tom. 12.

E ij

aperte demonstravit, quod huius causa Spiritus sancti habitatio-
nem in baptisate suscepit, ut inde propositam caperet virtutem.
Vnde & ad certamen illud, quod pro nobis erat ad diabolum esse-
turus, spiritu ducebatur.

Et post alia.

VII.

Dicant igitur nobis omnium sapientissimi: Si pro sensu Domino
Christo qui est secundum carnem, deitas facta esset, sicut dicunt, quid
sancti Spiritus cooperatione ad hæc Christus indigebat? nec enim
nigeniti deitas spiritu indigebat ad iustificationem, spiritu indigebat
ad vincendum diabolum, spiritu indigebat ad operanda miracula,
spiritu indigebat ut doceretur ea quæ decebat peragere, spiritu indi-
gebat ut immaculatus appareret. Si enim pro sensu quidem deitas,
sufficiebat autem ad omnia eius virtus, necesse erat inde omnia fieri,
ut superflua esset sancti Spiritus habitatio. Sed nunc unctum esse di-
cit ipsum spiritu, & habitasse in eo spiritum, & ad omnia adiuvaf-
se proposita, & doctrinam inde ipsum accepisse & virtutem, & in-
de impetrasse iustificationem, & inde immaculatum factum esse.

Eiusdem Theodori ex quarto libro contra impium
Apollinarium.

VIII.

Hoc quod ante sæcula erat, dicit in ultimis factum esse temporibus,
ut pote quibusdam hoc consentientibus, cum nemo ex his qui pietatis cu-
ram habent, istum patitur morbum habere dementiae, ut dicat eum
qui ante sæcula est, in ultimis factum esse. Et ex his infert, quod neces-
se est & hoc quod in ultimis est, ante sæcula esse, & accusat eos qui
non omnia similiter cum obuersione dicunt, quasi his qui unum esse Fi-
lium consentitur, necessitatem habentibus cum obuersione omnia di-
cere. Et quis non beatificet vestram dementiaem? Quis autem non op-
tet tales impetrare doctores, tantam confusionem rationi pietatis intro-
ducentes, ut dicerent, quod hoc quod ante sæcula est, factum est in ul-
timis, & hoc alienarent sua natura, & ad deterius deducerent? De-
inde obuertent, quod & hoc quod est in ultimis, ante sæcula est:
cum oporteret forte dicere, quod qui ante sæcula erat, assumpsit hunc
qui in ultimis erat, secundum beati Pauli vocem. Vestras igitur le-
ges sequentes, & a tua sapientia constitutam obuersionem, imo
magis subuersionem, suscipientes, age omnia simul confundamus,
& nulla iam sit discretio nec Dei formæ nec serui formæ, nec

ANNO
CHRISTI
535.

Dei templi nec eius qui in templo habitavit, nec eius qui solutus est nec eius qui suscitavit, nec eius qui perfectus est in passionibus nec eius qui perfecit, nec eius qui memoriam meritus est nec eius qui memor factus est, nec eius qui visitatus est nec eius qui visitavit, nec eius qui paulo minus ab angelis minoratus est nec eius qui ^{psal. 8.} minoravit, nec eius qui gloria & honore coronatus est nec eius qui coronavit, nec eius qui constitutus est supra opera manuum Dei nec eius qui constituit, nec eius qui accepit ista ad sublevationem nec eius qui dedit sublevationem.

Eiusdem Theodori ex tertio libro contra impium Apollinarium.

IX.

Istum igitur virum, in quo statuit omnium facere iudicium, ad fidem futurorum, cum resuscitasset eum ex mortuis, & iudicem omnium demonstrasset, secundum beati Pauli vocem, merito unitate ^{Act. 17.} ad seipsum dignatus est, & per coniunctionem ad se factam, talium participem fecit, ut & adorationis communionem haberet: omnibus quidem diuinæ naturæ debitam adorationem reddentibus, comprehendentibus autem adoratione & illum quem inseparabiliter scit sibi coniunctum; ex quo manifestum est, quod ad maiora eum perduxit.

Et post alia.

X.

Ego quidem quem videtis, nihil quidem facere possum ^{Ioan. 14.} secundum meam naturam, cum homo sim; operor autem, quia in me manens Pater omnia facit. Quoniam enim & ego in Patre, & Pater in me, Deus autem Verbum vnigenitus in me est, certum est, quod & Pater cum ipso in me manet, & opera facit. Et non est mirandum de Christo hæc existimari, cum euidenter ipse de ceteris hominibus dicat: Qui ^{Ibidem.} diligit me, verbum meum obseruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Si enim apud unumquemque huiusmodi hominum & Pater & Filius mansionem faciunt, quid mirandum est si in Domino secundum carnem Christo ambo simul putarentur manere, communionem eorum secundum substantiam, communionem etiam mansionis forsitan suscipiente?

E iij

Et post alia.

XI.

*Ita & animam, utpote humanam, & immortalem constitu-
tam, & sensus participem prius accipiens, & per resurrectionem
in immutabilitatem constituens, sic & nobis eorundem istorum per
resurrectionem præbuit communionem. Ideo ante resurrectionem ex
mortuis increpat quidem Petrum ut suis eum vocibus scandalizante-
tem, & in magna trepidatione per tempus passionis constitutus,
apparitione angeli indiget, confortantis eum ad patientiam &
tolerantiam imminentium malorum: post resurrectionem autem ex
mortuis, & in caelos ascensum, impassibilis factus & immutabi-
lis omnino, & ad dexteram sedens Dei, iudex est uniuersi orbis ter-
rarum, utpote in eo diuina natura faciente iudicium.*

Et post alia.

XII.

*Sic igitur & hic sapientissime omnium habere nos doces Christi
sensum, ut sanctum Spiritum habentes, illum qui sensus Christo ali-
quam virtutem adimplebat, prudentiam ei præstans ad omnia
quæ agenda erant, sicut & in præcedentibus demonstraui-
mus, quod ab ipso quidem in cremum ad certamina quæ contra diabo-
lum erant, ducebatur, vnctione autem illius & scientiam, & vim
eorum quæ agenda erant, accipiebat, & illius particeps factus,
non solum miracula faciebat, sed etiam quomodo uti oportebat
miraculis, sciebat subtiliter, ut notam quidem faceret gentibus
pietatem, pateretur autem laborantium infirmitates, & sic ad
effectum suam voluntatem educeret: & iustificabatur inde, &
immaculatus ostendebatur, siue *separatione peiorum, siue custo-
dia meliorum, siue etiam paulatim ad meliora profectibus.*

*repara-
tione

Eiusdem ex interpretatione euangelii secundum
Ioannem, libro sexto.

XIII.

*Hoc quidem quod est, Ad Patrem meum & Patrem ve-
strum, & Deum meum & Deum vestrum, nemo sic demens
est, ut alii cuidam conuenire diceret, nisi templo Dei Verbi, assum-
pto pro nostra salute homini; qui & mortuus est, & resurrexit, &
ascensurus esset in caelos, & Patrem sibi adscripsit cum discipulis
* Domini, & ipse gratia adoptionem meritis, & Deum suum ap-
pellat, quia cum ceteris hominibus similiter ut esset accepit. Vnde*

* suis
Deum.

ANNO
CHRISTI
533.
* ipse
principium

propter communitatem quidem naturæ, Patrem meum & Patrem vestrum dicit, & Deum meum & Deum vestrum: diuisit autem iterum suam personam* ab ipsis; præcipuum gratiæ significans, propter quam ad Deum Verbum coniunctione in loco veri filii ab omnibus honoratur hominibus.

Eiusdem Theodori ex eodem libro commenti secundum Ioannem: quibus dicit, quod dementia est dicere, quod post resurrectionem insufflans Dominus suis discipulis, dedit illis Spiritum sanctum. Ioan. 20.

XIV.

Hoc quod dictum est, Accipite, pro accipietis, dicit. Si enim cum insufflasset, Spiritum dedisset discipulis, quod valde quidam stulte existimauerunt, superfluum erat dicere postea his, & maxime in tempore ascensus ad caelos, non separari ab Ierusalem, sed expectare promissionem Spiritus. Et in sequentibus: Sed accipietis virtutem superueniente Spiritu sancto in vos. Et aduentum autem ipsum sancti Spiritus super discipulos, aperte Lucas factum esse dicit quinquagesimo die resurrectionis post ascensum. Et illud* autem animaduertendum est, quod si ab insufflatu suscepissent Spiritum, non diceret, Accipite, sed, Quoniam accepistis. Hoc enim quod dictum est, Accipite, his conuenit qui nondum acceperunt. Luc. 24. Act. 1. Act. 2.

Eiusdem Theodori ex commento secundum Ioannem euangelii, vbi dicit: quod cum palpasset Thomas post resurrectionem Dominum, & dixisset, Dominus meus & Deus meus, non dixit hoc de Christo tamquam Domino & Deo, sed quasi de puro homine, stupefactus quod resuscitauit eum Deus, & propter hoc glorificationem obtulit Thomas Deo. Ioan. 20.

XV.

Dicit ad Thomam: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & porrige manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Quoniam, dicit, non credis, & tactum solum sufficere tibi ad credendum putas, (hæc enim dicens, non me latuisti) tange manu, & cape experimentum, & discite credere, & non dissidere. Thomas quidem cum sic credidisset, Dominus meus & Deus meus dicit, non ipsum Dominum & Deum dicens, (non enim resurrectionis scientia docebat & Deum ef-

se eum qui resurrexit) sed quasi pro miraculoso facto Deū collaudat. ANNO CHRISTI 553.

Eiusdem Theodori ex commento quod est in Actus apostolorum, libro primo, in quo dicit, quod baptizari in nomine Iesu Christi, simile est scripto illi, quod baptizati sunt in Moyse: & vocari Christianos, simile est illi, quod vocantur Platonici, & Epicuræi, & Manichæi, & Marcionistæ ab inuentoribus dogmatum.

XVI.

Ille autem dixit, oportere pœnitentiam agentes eos pro crucis iniquitate, & agnoscentes saluatorem & Dominum & omnium auctorem bonorum Iesum Christum, * quomodo propter ista peruenit & assumptus est de diuina natura, in ipsum quidem fidem suscipere, & eius discipulos fieri ante omnia ad baptismum accedentes, quod & ipse tradidit nobis, præformationem quidem habens sperationis futurorum, in nomine autem celebrandum Patris & Filii & sancti Spiritus. Hoc enim quod est, Vt baptizetur vnusquisque in nomine Iesu Christi, non hoc dicit, vt vocationem quæ in nomine Patris & Filii & sancti Spiritus est, relinquentes, Iesum Christum in baptizate vocent: sed quale est hoc, quod in Moyse baptizati sunt in nube & in mari, vt diceret, quia sub nube & mari AEgyptiorum separati sunt, liberati eorum seruitute, vt Moysis leges attenderent; tale est: Et baptizetur vnusquisque in nomine Iesu Christi, vt cum ad ipsum accessissent tamquam saluatorem & omnium bonorum auctorem, & doctorem veritatis, ab ipso, utpote auctore bonorum & doctore veritatis, vocarentur: sicut omnibus hominibus quamcumque sectam sequentibus, consuetudo est ab ipso dogmatis inuentore vocari, vt Platonici & Epicuræi, Manichæi & Marcionistæ, & si quidam tales dicuntur. Eodem enim modo & nos nominari Christianos iudicauerunt apostoli, tamquam per hoc certum facientes, quod istius doctrinam oportet attendere: sic quod & ab ipso datum est, susciperent baptismum, in ipso quidem primo constitutum, qui & primus baptizatus est: ab ipso autem & ceteris traditum, vt secundum præformationem futurorum celebretur.

Eiusdem Theodori ex libro quartodecimo de incarnatione, vbi dicit, quod imago erat Christus Dei Verbi, & sicut imago imperialis adorabatur ab omnibus.

XVII.

Et secundum duas rationes locum imaginis obtinet. Qui enim amant

ANNO
CHRISTI
537

amant quosdam, post mortem eorum sæpius imagines statuentes, hoc sufficiens mortis solatium habere arbitrantur, & eum qui non videtur, nec præsens est, tamquam in imagine aspicientes putant videre, ita flammam desiderii & vigorem placantes. Sed etiam illi, qui per ciuitates habent imperatorum imagines, tamquam præsentibus & videndos honorare videntur eos qui non sunt præsentibus, cultu & adoratione imaginum. Ista autem utraque per illum adimplentur. omnes enim qui cum illo sunt, & virtutem sequuntur, & debitorum Dei parati redditores, diligunt eum, & valde honorant: & caritatem quidem ei diuina natura, licet non aspiciatur, adimplet in illo qui ab omnibus videtur, sic omnibus existimantibus, ut ipsum videntibus per illum, & illi semper præsentibus: & honorem vero omnem sic attribuunt, tamquam imagini imperiali, cum quasi in ipso sit diuina natura, & in ipso spectetur. Si enim & Filius est qui inhabitare dicitur, sed cum eo est etiam Pater, & inseparabiliter omnimodo ad Filium esse ab omni creditur creatura; & Spiritus autem non abest, ut pote etiam in loco unctionis factus ei, & cum eo est semper qui assumptus est; & non mirandum est, cum etiam in quibuslibet hominibus virtutem sequentibus cum Filio & Pater esse dicitur: Veniemus enim & ego & Pater, & mansionem apud ipsum Ioan. 14. faciemus. Quod autem & spiritus eiusmodi hominum inseparabilis est, certum est omnibus.

Eiusdem Theodori Mopsuesteni de commento
secundum Lucam euangelii.

XVIII.

* sed non
compara-
tione

Hoc enim, quod, Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi Luc. 3. complacuit, in baptisate adoptionem demonstrat * secundum Luc. 3. comparationem Iudaicæ adoptionis, quia & ad illos dictum erat: Ego dixi, dii estis, & filii excelsi omnes. & : Filios genui & psal. 81. exaltaui: eius adoptionis præcipuum, eo quod dixit, dilectus, & Ier. 1. in quo mihi complacuit, ostendens. Propter hoc & vox Patris fiebat adoptionem confirmans, & Filii nominatione per adoptionem secundum gratiam eum qui vere filius est, demonstrabat: cuius coniunctio ad veram & firmam adoptionem istum constituabat: & Spiritus sanctus in specie columbæ descendens, permanfit Luc. 3. super eum, quatenus in coniunctione ad eum qui vere Filius est, eius cooperationi intentus maneat, firmam adoptionis habens dignitatem: per omnia autem in quo primo adoptionis præformabatur baptisate, dico autem Domini Christi, ex Patre & Filio & Spiritu sancto hoc quod fiebat, complebatur.

Concil. Tom. 12.

F

Eiusdem ex interpretatione octavi psalmi.

XIX.

Ideo ergo differentiam quidem Dei Verbi & recepti hominis tantam nobis ostendit psalmus: diuisa vero hæc in nouo testamento inueniuntur, Domino quidem in se accipiente primordia psalmi, in quibus factorem eum dicit esse creaturæ, & eleuatam habere super cælos magnificentiam, & mirificari in omni terra; Apostolo autem secunda, quæ de homine sunt, qui tantū beneficiū meruit, in Jesu accipiente; quomodo non manifestum, quod alterum quidem nos diuina scriptura docet euidenter esse Deum Verbum, alterum vero hominem, & multam eorum esse nobis ostendit differentiam? Nam iste quidem memorat, ille autem memoriam meretur: & iste quidem visitat, alter autem cum visitationem meretur, beatus dicitur: & iste quidem beneficium dando minuit paulo minus ab angelis, ille autem & per talem minutionem beneficium accepit: & iste quidem gloria & honore coronat, alter autem coronatur, & pro his beatus dicitur: & iste quidem constituit ipsum supra omnia opera manuum eius, & omnia subiecit sub pedibus eius, alter autem meritus est dominari eis, quorum antea non habebat potestatem.

Eiusdem ex principio commenti quod in duodecim prophetas scripsit, abnegans prophetias de Christo esse prædictas.

XX.

Sed non volentes ista considerare, voces omnes trahere ad Dominum tentant Christum, ut & quæ de populo facta sunt, simili modo intelligerent, & risum præstarent Iudæis, quando ex scriptorum sequentia nihil ad Dominum Christum pertinentes ostendunt voces.

Et post alia infert.

XXI.

*Psal. 15.
Al. 2. & 15.*

*Tale est, Et quod non derelicta est anima eius in inferno, nec caro eius vidit corruptionem. Nam propheta quidem supra modum ipsam ponit circa populum prouidentia, volens dicere, quoniam inextentabiles eos ab omnibus conseruauit malis. Quoniam autem hoc verum & ex ipsis rebus euentum accepit in Domino Christo, frequentissime de eo loquens beatus Petrus, utitur voce, * ostendens quoniam quod de populo supra modum dictum est, ex quadam ratione utente voce propheta, hoc verum euentum in ipsis rebus accepit nunc in Domino Christo.*

Et post alia infert.

XXII.

Eundem intellectum habet & illud: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & supra vestimentum meum miserunt sortem. Quod enim psalmus nullatenus conuenit Domino certum est. Neque enim erat Domini Christi, qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius, dicere: Longe a salute mea verba delictorum meorum. Sed & ipse Dominus dum secundum communem hominum legem in passione opprimeretur, Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti? emisit vocem: & apostoli: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestimentum meum miserunt sortem, ad eum traxerunt manifeste: quoniam quod supra modum dictum fuerat prius a Dauid propter illata ei mala, hoc ex operibus euenit in Domino Christo, cuius & vestimenta diuiserunt, & sorti tunicam subiecerunt.

Eiusdem in psalmo vigesimoprimum.

XXIII.

Foderunt manus meas & pedes, & omnia perscrutabantur, & quæ agebã, & quæ conabar. Nam Foderunt, ex translatione dixit eorum, qui per effossionem scrutari quæ in profundo sunt tentant. Dinumerauerunt omnia ossa mea, totius meæ fortitudinis & totius meæ substantiæ detentores facti sunt, ut etiam numero mea subiicerent. Istud autem ex consuetudine quam habent hostes, dixit: qui quando obtinuerint, numero & talis subtilem notitiam inuentorum faciunt. Propterea & sequenter dicens: Ipsi vero considerauerunt & conspexerunt me, intulit: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & supra vestimentum meum miserunt sortem. Considerantes autem me, ait, & conspicientes quod omnia eis euenerunt in me desiderata, (conspicere enim ita ut apud nos, dicitur pro eo quod est, Vidit in eum quæ volebat pati eum) iam tamquam me omnino malis dedito, sicut hostes mea post vastationem & captiuitatem diuiserunt, sorte diuisionem eorum facientes. Et euangelista quidem in Domino verba ex rebus assumens, eis usus est, sicut & in aliis diximus. Nam quod non pertineat ad Dominum psalmus, in superioribus euidenter ostendimus. At vero beatus Dauid supra modum ista magis ex his quæ ab Absalom facta sunt, dixit, quoniam dum recessisset Dauid iure belli metropolim ingressus, omnes

Concil. Tom. 12.

F ij

quidem obtinuit res regales, non piguit autem patris cubile inquinare.

ANNO CHRISTI 553.

Psal. 68. Eiusdem de interpretatione sexagesimi octavi psalmi, in verbo illo: *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto.*

XXIV.

Ioan. 2. *Rom. 11.* *Act. 1.* *Psal. 68.* Quomodo cibi & potus suaves quidem fiunt in tempore gaudii, insuavia autem & amara in tristitia, talia erant, inquit, quæ ab illis fiebant, ut ex tristitia & ira esset quidem mihi in locum fellis cibus, esset autem & potio aceto nihil differens. Maxime autem hoc fit in iracundiis quæ in tribulatione fiunt, quod verisimile erat pati eos contra suos. *Vsus autem est euangelista hoc testimonio in Domino, & ipse autem Dominus, Zelus domus tuæ comedit me, de seipso dicens; & beatus Paulus de Iudæis loquens, Fiat mensa eorum, &c. & beatus Petrus de Iuda, Fiat habitatio eius deserta. Et certe diuersis constitutis rebus, non quasi psalmo modo quidem pro his dicto, iterum autem de illo, & iterum de alio: sed quia de Iudæis dicta sunt plura, qui se separauerunt de Deo & lege, conuincencia illorum in deuotionem, necessarius est testimoniorum vsus simul & ex rebus captus, qualis est, Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto.*

Matth. 16. Eiusdem Theodori ex libro primo de incarnatione, interpretationem facientis de confessione Petri, in qua dicit: *Tu es Christus filius Dei viui.*

XXV.

Ioan. 1. *Ioan. 11.* *Matth. 16.* Sicut igitur per huiusmodi confessionem non deitatis Nathanael habens scientiam ostenditur, (Iudæi & Samaritæ talia sperantes plurimum, quantum Dei Verbi a scientia longe erant?) sic & Martha per confessionem illam, non deitatis habens tunc scientiam probatur, manifeste autem nec beatus Petrus. Adhuc etenim ipsis sufficiebat tunc, reuelationem illam suscipientibus, præcipuum aliquid & maius de ipso præter ceterorum hominum phantasiam accipere. Post resurrectionem autem spiritu perducti ad scientiam, tunc reuelationis perfectam scientiam suscipiebant, ut scirent, quia præcipuum ipsi præter ceteros homines non aliquo puro honore ex Deo peruenit, sicut in ceteris hominibus, sed per unitatem ad Deum Verbum, per quam omnis honoris ei particeps est post in cælos ascensum.

Eiusdem de interpretatione euangelii, libro primo.

XXVI.

Matthæus quidem euangelista post tentationes dicit, quod ^{Matth. 4.} accedentes angeli ministrabant ei: scilicet cum eo constituti, & cooperantes, & omnibus circa eum Deo ministrantes, quod iam per certamina ad diabolum ostensus est clarior. Sed & quod passuro ei aderant angeli, ex euangeliiis discimus: & cum resur- ^{Luc. 22.} ^{Matth. 28.} rexit, in monumento visi sunt. Per omnia etenim ista monstrabatur dignitas Christi, quod inseparate ei angeli aderant, & omnibus circa eum ministrabant. Sicut enim a peccantibus separantur, sic & per meritum honoratis subueniunt. Propter quod bene Dominus ait: Quod maius videbitis, & quod cælum aperie- ^{Ioan. 1.} tur omnibus per me, & omnes angeli semper mecum erunt, nunc quidem ascendentes, nunc vero descendentes, sicut ad domesticum Dei & amicum.

Eiusdem Theodori ex libris de incarnatione.

XXVII.

*Plus inquietabatur Dominus, & certamen habebat ad animæ passiones, quam corporis, & meliore animo libidines vincebat, meditante deitate ad perfectionem. Vnde & Dominus ad hæc maxime instituens videtur certamen. Cupiditate enim pecuniarum non deceptus, & gloriæ desiderio non tentus, carni quidem præbuit nihil, (nec enim illius erat talibus vinci) animam autem si non recepisset, * sed deitas est quæ ea vicerat, nullatenus eorum quæ facta sunt, ad nos respicit lucrum. (quæ enim ad conuersationis perfectionem, similitudo deitatis & animæ humanæ?) Et videntur Domini certamina non ad nos respiciens habere lucrum, sed ostentationis cuiusdam gratia fuisse. Quod si hoc dicere non est possibile, (certum etenim est quod illa propter nos facta sunt) & maius certamen instituit ad animæ passiones, minus autem ad carnis; quanto & amplius & magis inquietare illas contingebat, & magis illa erat quæ & amplioris indigebat medicinæ, videlicet quod & carnem & animam assumens, per utraque pro utrisque certabat: mortificans quidem in carne peccatum, & mansuetans eius libidines, & facile capiendas meliore ratione animæ faciens; erudiens autem animam, & exercitans & suas passiones vincere, & carnis refrenare libidines. Hæc enim deitas inhabitans operabatur, hæc inhabitans medebatur utrique eorum.*

Et dum recitabantur blasphemiae Theodori, sancta Synodus exclamavit: Hæc iam condemnauimus, Hæc iam anathematizauimus: Anathema Theodoro Mopsuesteno, Anathema Theodoro, & conscriptis eius. Hæc aliena ecclesiae sunt: Hæc aliena orthodoxis sunt: Hæc aliena patribus sunt: Hæc impietate plena sunt: Hæc aliena Synodis sunt: Hæc diuinas scripturas impugnant, Vnus Theodorus, Vnus Iudas.

Idem reuerendissimus diaconus & notarius de eadem charta sequentia recitauit:

Eiusdem ex libro contra Synusiastas vel Apollinaristas, quæ & proposuit beatus Cyrillus, & refutauit.

XXVIII.

Matth. 27. Sed si caro erat, inquit, crucifixa, quomodo sol radios auertit, & tenebræ occupauerunt terram omnem, & terræ motus, & petra dirumpebantur, & mortui surrexerunt? Quid igitur dicunt & de tenebris in Aegypto factis in temporibus Moysis, non per tres horas, sed per tres dies? Quid autem propter alia per Moysen facta miracula, & quæ per Iesum Naue, qui solem stare fecit? *Exod. 10.* qui sol & in temporibus Ezechiae regis & contra naturam retrouersus est? & de Elisæi reliquiis, quæ mortuum suscitauerunt? *Iosue 10.* Si enim Verbum Deum passum demonstrant quæ in cruce facta sunt, & propter hominem non concedunt hæc facta esse, & quæ in temporibus Moysis, propter genus Abraham non erant, & quæ in temporibus Iesu Naue, & quæ in Ezechiae regis. Quod si illa propter Iudæorum populum mirabiliter facta sunt, quomodo non magis quæ in cruce facta sunt, propter Dei Verbi templum?

Eiusdem ex libro octauo de incarnatione.

XXIX.

Genes. 2. Manifestum autem est, quod unitas conuenit. Per eam enim collectæ naturæ unam personam secundum unitatem effecerunt. Sicut enim de viro & muliere dicitur, quod iam non sūt duo, sed una caro, dicamus & nos rationabiliter secundum unitatis rationem, quoniam non sunt duæ personæ, sed una, scilicet naturis discretis. Sicut enim ibi non nocet numero duorum unam dici carnem: certum est enim, secundum quod una dicitur: ita & hic non nocet naturarum differentie personæ unitas. *Matth. 19.* Quando etenim naturas discernimus, perfectam naturam Dei Verbi dicimus & perfectam personam: nec

ANNO CHRISTI 533. enim sine persona est, subsistentiam dicere perfectam: perfectam autem & hominis naturam, & personam similiter. Quando autem ad coniunctionem respicimus, unam personam tunc dicimus.

Eiusdem ex septimo libro de incarnatione, in quibus dicit, nec secundum substantiam, nec secundum operationem unitatem Dei Verbi factam esse, sed secundum bonam voluntatem.

XXX.

Neque igitur substantia dicere neque operatione possibile est, habitationem Deum Verbum facere. Quid itaque superest, qua utamur ratione, quæ in his propria videbitur seruari? Certum igitur est, quod bona voluntate oportet dicere inhabitationem factam esse. Bona autem voluntas, dicitur bona & optima Dei voluntas, quam faciat illis placitus, qui ei adhærere festinant, eo quod visa sunt ei de ipsis.

Et post alia.

Cognosci autem personæ unitatem, eo quod omnia per eum perficit: quæ unitas facta est ex inhabitatione quæ est secundum bonam voluntatem. Vnde dicentes Filium Dei iudicem venturum esse de cælis, simul hominis & Dei Verbi aduentum intelligimus: non quod similiter ei Deus Verbum traducitur secundum naturam, sed quod bona voluntate unitas omni modo cum eo erit ubicumque fuerit, eo quod & omnia perficit per eum.

Eiusdem de interpretatione symboli trecentorum decem & octo sanctorum patrum.

XXXI.

Sed Christum quidem secundum carnem & assumptam serui formam, eum autem qui eam assumpsit, super omnia nominans Deum, intulit tamen hoc secundum coniunctionem, ut per significationem nominum naturarum, manifestam & diuisionem faciat. Nemo igitur neque eum qui secundum carnem ex Iudæis est, dicat Deum: nec iterum Deum qui est super omnia, secundum carnem ex Iudæis.

Eiusdem ex commento epistolæ ad Hebræos.

XXXII.

Ab. 10. Iesum enim dicit a Nazareth, quem vnxit Deus Spiritu sancto & virtute. *Qui autem de spiritu vnctus est, omnimodo aliquid inde assumpsit. Quis autem furens dicat de spiritu aliquid assumpsisse diuinam naturam, nec non & participum? Participes enim eius videlicet vocat, qui & ipsi vncti sunt. Qui autem vncti sunt, & in hoc participes eius iuste facti, non aliter vnctionis communicare dicantur, nisi ei qui assumptus est. Et hoc ipsum*
2 fol. 44. *autem demonstratur, quod mercedem iustam accepit. Pro hoc enim, inquit, quod dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, pro his præcipuam vnctionem meruisti.*

Eiusdem Theodori de interpretatione secundum Ioan-
nem euangelii, de libro primo.

XXXIII.

Iam. 1. Rabbi, tu es Filius Dei, tu es rex Israel: hoc est: Tu es ille qui de longe prædicatus est Christus. Hoc enim scilicet de Christo sperabat, sicut domestico constituto præter omnes Deo.

Et post alia.

XXXIV.

Certus quidem & ipse erat, Filium Dei non secundum deitatis dicens natiuitatem, sed secundum quod domesticus Deo erat: per quod Filii Dei, qui per virtutem domestici Deo constituti homines, interim vocabantur.

Eiusdem Theodori ex libro ad baptizandos.

XXXV.

Rom. 1. Quando enim dicit: De Filio suo, qui factus est ex semine Dauid secundum carnem, certum quidem quod filium hic eum qui ex semine Dauid factus est secundum carnem, non Deum dicit Verbum, sed assumptam serui formam. Nec enim Deus secundum carnem, nec Deus ex semine factus est Dauid, sed sumptus pro nobis
Ibidem. homo, quem filium beatus Apostolus manifeste vocat.

Eiusdem Theodori ex eodem libro.

XXXVI.

Renatus, alter factus es pro altero, non iam pars Adam mutabilis

ANNO
CHRISTI
553. *bilis & peccatis circumfusi, sed Christi qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est.*

Eiusdem ex eodem libro.

XXXVII.

Ut multam quidem eius faceret diligentiam, omnia autem illius propria faceret & toleraret, per omnes eo ducto passiones, per quas eum secundum suam virtutē perfectum fecit, nec a mortuis secundum suæ naturæ legem recedens, sed sua præsentia & operatione & gratia liberans quidem eum de morte, & malis quæ inde sunt; resuscitans autem eum de mortuis, & ad meliorem finem perducens.

Eiusdem Theodori ex eodem libro.

XXXVIII.

Deinde ostendens cuius gratia passus est, diminutionem infert: Quatenus circa Deum pro omnibus gustaret mortem: ^{Heb. 1.} quia, diuina natura ita volente, separata illa, ipse per se pro omnium utilitate gustauit mortem; & ostendens quod deitas separata quidem erat ab illo qui passus est secundum mortis experimentum, quia nec possibile erat illam mortis experimentum accipere, non tamen illi qui passus est, absuerat secundum diligentiam.

Eiusdem ex eodem libro.

XXXIX.

Iesum enim, ait, de Nazareth, quem vnxit Deus Spiritu & virtute, cuius vnctionem meritis, & immaculatus effectus est per omnia, & ad diuinam naturam meruit coniunctionem. Neque enim coniunctionem suscepisset illam, nisi prius immaculatus factus fuisset, ut sic condeceat illius vnitatem. ^{Mat. 10.}

Eiusdem Theodori ex interpretatione secundum Matthæum euangelii.

XL.

Nam & illud: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacuit, ^{Mat. 3.} insania euidentis est de Deo Verbo putare dicere eum. Qui enim dixit: Hic est Filius meus dilectus; & intulit: In quo mihi complacuit, significauit quod aperte ad comparationem hoc dicit aliorum filiorum, qui nec dilecti ei facti sunt, nec placere nimis potuerunt ei.

Eiusdem ex libro ad baptizandos.

XLI.

Permanens autem, donec secundum suam creaturam & virtutem soluens mortis dolores, liberauit eum ineffabilibus illis vinculis, & de mortuis resuscitans, traſtulit quidem in immortalem vitam; incorruptum autem eum & immortalem & immutabilem efficiens, in cælum duxit.

Et post alia.

XLII.

1. Tim. 3.
Hebr. 9.

Christum iustificatum & immaculatum factum virtute sancti Spiritus, sicut beatus Paulus modo quidem dicit: Quod iustificatus est in spiritu: modo vero: Qui per Spiritum æternum, immaculatum se obtulit Deo, mori quidem fecit secundum legem hominum, utpote autem impeccabilem virtute sancti Spiritus factum, resuscitauit de mortuis, & ad vitam constituit meliorem: immutabilem quidem animæ cogitationibus, incorruptum autem & indissolutum & carne faciens.

Et post alia.

1. Cor. 15.

Deo autem gratias, qui nobis dedit victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum; istorum causam fuisse nobis dicens Deum, qui contra omnes aduersarios nobis dedit victoriam, siue mortis, siue peccati, siue cuiuscumque hinc nascendi mali: qui Dominum nostrum Iesum Christum pro nobis hominem sumens, & ipsum per resurrectionem de mortuis ad meliorem tranſtulit finem, & in dextera sua sedere fecit, & nobis ad eum donauit communionem.

Eiusdem ex libro duodecimo de incarnatione.

XLIII.

Cum ergo interrogent: Hominis genitrix, aut Dei genitrix Maria? Dicatur a nobis: Vtraque: vnum quidem natura rei, alterum autem relatione. Hominis enim genitrix natura, quia homo erat & in ventre Mariæ, qui & processit inde: Dei autem genitrix, quia Deus erat in homine nato; non in illo circumscriptus secundum naturam, sed quod in eo erat affectu voluntatis.

ANNO
CHRISTI
553.Eiusdem Theodori, quæ proposuit sanctus Cyrillus
& refutauit.

XLIV.

Gratia filius qui ex Maria est homo, natura autem Deus Verbum. Quod autem secundum gratiam, non natura: & quod secundum naturam, non gratia. Non duo filii. Sufficiat corpori quod ex nobis est, secundum gratiam filiatio, gloria, & immortalitas, quia templum Dei Verbi factum est. Non supra naturam eleuetur, & Deus Verbum pro debita a nobis gratiarum actione non iniurietur. Et quæ est iniuria? Componere eum cum corpore, & putare indigere corporis ad perfectam filiationem. Nec ipse Deus Verbum vult se Dauid filium esse, sed Dominum: corpus autem hoc vocari Dauid filium, non solum non inuidit, sed & propter hoc adfuit.

Eiusdem Theodori ex his quæ refutauit sanctus Cyrillus.

XLV.

Quando erit quæstio de natiuitatibus secundum naturam, ne Mariæ filius Deus Verbum existimetur: mortalis enim mortalem generat secundum naturam, & corpus simile sibi. Et duas natiuitates Deus Verbum non sustinuit, vnã quidem ante sæcula, alteram autem in posterioribus temporibus.

Eiusdem ex interpretatione epistolæ ad Hebræos.

XLVI.

Ergo iam cessabunt ab impudente pugna; desistent autem a vana contentione, erubescents euentiam prædictorum. Plurimos enim, dicit, filios in gloriam ducentem. Ecce igitur in filiationis ratione Apostolus apparet assumptum hominem ceteris connumerans, non secundum quod illis similiter filiationis particeps est, sed secundum quod similiter gratia filiationem assumpsit, deitate sola naturalem filiationem possidente.

Eiusdem ex libro duodecimo de incarnatione.

XLVII.

*Sed ad hoc dicunt, quod Iesus nomen, saluatorem significat. Saluator autem, dicit, quomodo ille homo dicatur? obliuiscunt quod Iesus dicebatur etiam filius Naue: & quod mirandum est, * qui ante sic vocatus est, fortuito in generatione, sed transnominatus a*

* quia nõ
fit voca-
tus for.

Concil. Tom. 12.

G ij

Mose. Certum autem est quod non hoc imponere homini patiebatur, si diuinam naturam omnimodo significabat.

ANNO
CHRISTI
553.

Eiusdem ex eodem libro.

XLVIII.

Itaque non solum Filium ipsum vocat a Deo Verbo separans, sed etiam secundum filiationis rationem connumerans ceteris participibus filiationis conuincitur: quoniam gratia & ipse particeps fuit filiationis, non naturaliter ex Patre natus, habens tamen ad ceteros excellentiam; quia unitate ad ipsum filiationem possidet, quod ei firmiorem ipsius rei donat participationem.

Theodori ex libro secundo de incarnatione.

XLIX.

Homo Iesus similiter omnibus hominibus, nihil differens conaturalibus hominibus, * quamque ipsi gratiam dedit: gratia autem * quam data naturam non immutat: sed post mortis destructionem donauit ei Deus nomen supra omne nomen.

Philipp. 2.

Eiusdem ex eodem libro.

L.

Sed mei fratres, qui eiusdem mihi matris filii, dicunt mihi: Non separa hominem & Deum, sed unum eundemque dic hominem. Dico connaturalem mihi, dico Deum. Si dicam connaturalem Deo, dico, quomodo homo & Deus unum est? Numquid una natura hominis & Dei, Domini & serui, factoris & facturae? Homo homini consubstantialis est, Deus autem Deo consubstantialis est. Quomodo igitur homo & Deus unum per unitatem esse potest, qui saluificat & saluificatur, qui ante saecula est, & qui ex Maria apparuit?

Eiusdem ex quarto libro commenti secundum Matthæum * de hecatontarcho.

LI.

Math. 8.

Bene intulit, Namque & ego homo sum: ut dicat, Nihil mirandum si hoc potes, cum sis homo accipiens a Deo: quoniam & ego cum hoc sim, accipio obediens, * semel habens iubendi potestatem propter datoris indulgentiam.

* id est
centu-
rione.

Eiusdem ex eodem libro.

LII.

Quapropter nec incongruum est, & te accepta ista a Deo potestate, verbo solo iubentem abigere passiones. Nec enim tamquam Filio Dei & ante uniuersam creaturam existenti, & creatori eorum quæ sunt, accessit centurio.

Eiusdem ex libro decimotertio de incarnatione.

LIII.

Consonantia & Apostolus dicit: Et manifeste magnum est pietatis mysterium: qui manifestatus est in carne, iustificatus est in spiritu: iustificatum esse in spiritu dicens ipsum, siue quod ante baptismum cum subtilitate competente legem custodit, siue quod etiam post illud gratiæ conuersationem cooperatione spiritus cum magna compleuit subtilitate.

Eiusdem Theodori ex quartodecimo libro eiusdem opusculi.

LIV.

Idem hoc dicemus iuste & de Domino, quod Deus Verbum sciens eius virtutem, & secundum præscientiam, statim in ipso initio complasmationis inhabitare bene voluit, & uniens eum sibi affectu voluntatis, maiorem quamdam præstabat ei gratiam, utpote gratia quæ in eum est, & in omnes homines diuidenda. Vnde & circa bona voluntatem integram ei custodiebat. Non enim hoc docemus, quod ille homo voluntatem habebat nullam, sed quod volebat quidem bonum, magis autem ei voluntarie plurimum aderat & boni desiderium, & contrarii odium. Conseruabatur vero a diuina gratia illi voluntas integra ab initio, Deo, qualis erit, subtiliter sciente: qui & ad confirmandum eum magnam illi cooperationem habitatione sua præstabat pro omnium nostrum salute. Vnde nec iniustum dicat aliquis esse, quod præter omnes præcipuum aliquid datum est illi homini, qui a Domino assumptus est.

Eiusdem Theodori ex his quæ sunt in euangelium secundum Matthæum, in quibus dixit: quod Deus creauit contraria, id est, bona & mala.

LV.

Nam rationalis quidem proprium est, discretio bonorum & ma-

lorum. Cum vero non essent contraria, non erat ei possibile aliquid discernere. Primum igitur in his quæ creata sunt, magnam contrarietatem fecit.

Eiusdem ex libro, quod Deus peccatum docuit,
& mortem introduxit.

LVI.

Quoniam autem non obaudiit Adam, deinde subditus est morti: & factum est hoc propter inobedientiam, quod & citra inobedientiam propter utilitatem nostram a creatore factum est, edocti sumus omnes peccatum.

Eiusdem Theodori ex libro quinto cōmenti de creatura, in quibus & bona & mala a Deo esse facta dicit.

LVII.

Nec igitur mortem non sponte & præter iudicium suum intulit hominibus, neque peccato aditum ad nullam utilitatem dedit: nec enim hoc fieri nolens non poterat: sed quoniam sciebat utile esse nobis, magis autem omnibus rationabilibus, prius quidem malorum & deteriorum fieri aditum, postea autem deleri quidem hæc, introduci autem meliora: ideo in duos status diuisit Deus creaturam, præsentem & futurum, in illo quidem ad immortalitatem & immutabilitatem omnia ducturus, in præsentem vero creaturam in mortem & mutabilitatem interim nos dimittens. Nam si quidem statim ab initio immortales nos fecerit & immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia haberemus, proprium nescientes bonum. Ignorantes enim mutabilitatem, immutabilitatis ignorabamus bonum: nescientes mortem, immortalitatis lucrum nesciebamus: ignorantes corruptionem, non laudabamus incorruptionem: nescientes passionum grauamen, impassibilitatem non mirabamur. Compendiose dicere, ne longum sermonem faciam: nescientes malorum experimentum, bonorum illorum non poteramus scientiam mereri.

Eiusdem de eisdem, & angelos, & homines, & dæmones similiter malos esse dicentis.

Neesse est autem, omnia simul rationabilia, inuisibilia dico, & nos ipsos, quibus mortale quidem est corpus, anima autem per omnia* eiusdem inuisibilibus & rationalibus substantiis, hic quidem præsentem mutabilitatem pati, ut optima erudiamur doctrina religiositatis, & ad beneuolentiam constituamur.

* for. im-
mortalis,
cum eis-
dem

ANNO
CHRISTI
555.

Eiusdem interimentis iudicium, & dicentis quod mutabilia & mortalia omnia facta sunt, & iterum omnia immutabilia & immortalia statim post resurrectionem erunt secundum similitudinem Christi.

LIX.

Quod quidem placuit Deo, hoc erat in duos status diuidere creaturam: unum quidem qui praesens est, in quo mutabilia omnia fecit: alterum autem qui futurus est, cum renouans omnia ad immutabilitatem transferet: quorum principium nobis ostendit in dispensatione Domini Christi, quem ex nobis existentem resuscitauit ex mortuis, & immortalem corpore, & immutabilem fecit animam: per quod demonstrauit, quia circa uniuersam creaturam hoc futurum est.*

Eiusdem ex quarto libro de creatura.

LX.

Illo certo constituto, quod quemadmodum nobis per resurrectionem & corpus incorruptum & immutabilis anima erit, eodem modo & inuisibilibus & rationabilibus naturis immutabilem mereri contiget, nunc quidem accipientibus conuersionem, sicut uersa multoties decem millia daemorum ostendunt, tunc autem in immutabilitatem nobiscum futuris.

Eiusdem ex quinto libro, quod sciens Deus expedire hominibus peccatum, hoc fieri disposuit.

LXI.

Nam sciebat quidem quod peccabunt omnimodo, concedebat uero hoc fieri, expedire eis cognoscens: quoniam nec erat possibile eum, qui cum fecerit non extantes, & tantorum quidem demonstrauerit dominos, tanta uero bona proposuerit ut eis fruantur, non prohibere peccati aditum, si expedire eis hoc cognosceret. Sed enim non erat possibile, nos aliter discere peccatum, & passionum molestiam, & deteriora, & nostram infirmitatem in his demonstrandam, ad ostendendam magnitudinem immutabilitatis, quam postea nobis esset donaturus, nisi sic ab initio haec fuissent a Deo dispensata, ut collatione & experimento infinitorum illorum bonorum possemus scire magnitudinem: & huius gratia, utpote profuturum nobis, peccatum intrare dimittens, magnum in eius bello auxilium inuenit.

Genes. 3.

Eiusdem Theodori detrahentis quæ sunt de flammea
framea & de Cherubim dicta.

LXII.

Nam flammeam quidem frameam dicunt, ut dicat quia ignis est terribilis coruscans, in habitu gladii extensus, ut bifariam terribilis quidam visus esset videntium, & ex natura & ex habitu eius quod ostendebatur: quam & verti dixit, ut assiduitate motus coruscans, terribilem & maiorem videnti timorem faceret. Cherubim vero animalium dicit quasdam formas terribiles, & potentes tremefacere videntem. Sicut enim nos animalia quædam forsitan ianuis constituimus, sic Deus flammeam frameam constituit & Cherubim, ut per ea Adam cum timore, quæ est terribilis de visu, prohibitus introitu paradisi, merito castigaretur. Non enim inuisibiles quasdam virtutes dicit Cherubim hic, sicut quidam arbitrantur: quoniam non aliquid valebat inuisibilis natura ibi, cum sensibilis visus esse deberet, & quæ Adam castigaret. Nec igitur flammea framea natura erat ignis, sed talis visus: nec Cherubim animalia, sed visus talis.

Eiusdem Theodori reprobantis & librum Iob, & contra conscriptorem eius, id est, sanctum Spiritum, dicentis quod pagana sapiens hunc librum conscripsit.

LXIII.

1. Cor. 12.

His quæ pro doctrina hominum scripta sunt, & Salomonis libri connumerandi sunt, id est, Prouerbia & Ecclesiasta, quæ ipse ex sua persona ad aliorum utilitatem composuit, cum prophetiæ quidem gratiam non accepisset, prudentiæ vero gratiam, quæ euidenter altera est præter illam, secundum beati Pauli vocem.

Et post alia.

LXIV.

Erat igitur satis idoneum, superuacua quidem omnia verba auferre scripturæ: quæ autem ad significationem vitæ eius necessaria erant exponere, quæ omnia sufficiebant quemlibet ad meliora conuertere, & æmulatorem facere boni. Nunc vero cum hoc non fecisset, ad vani honoris amorem non necessarium respiciens, non in minimis existimationi iusti nocuit apud eos, qui diuinas scripturas non cum debita deuotione iudicare solent, & ex hoc multos fecit scripta inculpate, & ad accusationem ea trahere beati Iob.

Et

Et post alia.

LXV.

Ipsa statim verba, ex quibus incipere eum dicit conscriptor, cum Iob. 3: peruenissent amici, quis consideranter omnia videns, omnia vel dicens, putet aut dicat iusti unquam menti conuenire? Maledicta enim tam multa colligere statim ab initio, & rebus ea imponere quæ maledictum suscipere non possunt, quia nec subsistere creduntur, quis existimet viro conuenire, qui cum tanta sapientia & virtute & reuerentia suam vitam gubernasset?

Et per omnia reprobans scripturam Iob, & conscriptori maledicens, (idem autem est dicere sancto Spiritui) in fine interpretationis blasphemiam suam ita dicit.

LXVI.

Paruum autem & istud flagitium ad hoc quod in fine positum Iob. 42: est. Hoc enim quod dixit, tertiam filiam suam Amaltheæ cornu eum vocasse, nihil aliud est, quam ostendere eum paganis fabulis assentientem, & idololatriæ figmenta diligentem, certo quidem constituto, quod nec scire quidem de Ioue & Saturno & Iunone paganicas fabulas poterat Iob beatus, homo barbarus & Edomitanus genere. Quod si & sciret, sed non filiam suam mirabiliter diuinitus natam, ex idololatriæ paganis fabulis nomen imponeret, decorare eam existimans si ita nominata fuisset. Hoc enim erat paganis fabulis consentientis, & idololatriæ diligentis figmenta, & filiam decorare per ea volentis, & desiderantis & sibi & filiam suam ad fabularum figmenta communionem esse videri. Sed quod omne hoc figmentum est, omnibus certum est.

Et post alia.

LXVII.

Et conscriptor quidem manifestus est, ex amore magno & importuno vani honoris hoc passus. Vt enim semetipsum ostenderet & extranea eruditum esse doctrina, & paganorum fabularum scientiam habuisse, quas de illis quos deos putabant, firmas habebant, minimum existimauit nominationem istam inde acceptam iusto imponere, quasi per eam filiam suam decorare volenti. Mihi vero ex tota libri conscriptione certus est conscriptor paganicam scientiam esse eruditus, ad cuius imitationem præsentem volens scripturam componere, nocuit historiæ pulcritudini. Qui enim apud illos tragæ-

Concil. Tom. 12.

H

*diſas componunt, cauſas quidem accipiunt ab his quæ multi loquuntur, quando etiam eas contigerit quodammodo apud plurimos opinionem veritatis habere: pura autem cauſa vtentes, ſuam artem & ſapientiam in compoſitione fabularum oſtendere feſtinant, & perſonas introducentes ſibi placitas, & voces circumponentes eis, a quibus clarioreſ fieri arbitrantur & decorari, vt & querimoniam & laudem quæ a ſcriptis infertur, ſiue per intellectum, ſiue per ipſa verba ſcriptor peccauerit, non ad perſonas quarum verba conſingit, legentes referant, ſed ad fabulæ conſcriptorem. Et iſte autem cum inueniſſet & de beato Job hiftoriam maximam & claram, quæ in ore omnium ſimiliter ferebatur non ſolum Iſraelitici generis, ſed & aliorum, quem etiam clariorem Dei teſtimonium faciebat quod factum eſt ad prophetam, gloriæ ex magnitudine cauſæ volens ſuſcipere, hanc ſcripturam compoſuit, non cogitans quod multa differentia eſt inter hiftoriam iuſti ſecundum diuinæ ſcripturæ & ſimplicitatem & ſubtilitatem propoſitam, & inter verba ſuperflua, & ad probationem conſicta. Inde & illas plasmationes fecit, in quibus certantem ad Deum fecit diabolum, & voces ſicut voluit circumpoſuit, alias quidem iuſto, alias vero amicis: in quibus vocibus quantum competentem exceſſit, dictum eſt etiam in ſuperioribus. Illum autem Elium in poſtremo introduxit tantæ iniuriæ plena dicentem aduerſus iuſtum, & in fine perſonæ magnitudinis diuinæ naturæ circumpoſuit talem dictionem, in qua non piguit etiam figmentum * cetus addere. * cui
 Ex hoc autem importuno vani honoris amore, & nominationem hanc ex fabulis paganis arreptam, beato Job applicauit.*

*Job 32. &
ſeqq.*

Job 40.

Ad hæc autem deſpernit idem Theodorus & canticum canticorum, & ſicut ad amatam ſibi hæc Salomonem ſcripſiſſe dicit, infanda Chriſtianorum auribus de hoc exponens. Habet autem ſic:

LXVIII.

Cum me piguiſſet cantica canticorum perlegere, quoniam neque ſecundum propheticam ſpeciem expoſita ſunt, neque ſecundum hiftoriarum traditionem, ſicut ſcriptura Regnorum, neque demonſtratiua admonitione ſtudii vtuntur, neſcio quomodo tuarum literarum præceptum de cantico canticorum exigens a nobis irrecuſabiliter cauſam, fecit me circa eam diligentioſiorem, violenter quidem. Et ſic nec enim ceſſaui, & initio ipſo lectionis quaſi ſtudioſa alacritate oſcitans frequenter & dormitans, ſicut conuiuio codicis nuptiali, & hoc regali, percantatus.

Et post pauca.

LXIX.

*Sed sic per sapientiam Gentibus & Iudæis prædicabilem & terribilem existentem ut solertem. Vnde & pax ei firmior, quam in anterioribus temporibus erat, timore summæ circa ea prudentiæ frenatis gentibus bella amantibus, Aegyptiacum conuiuium facit, Salomonem apud Iudæos vitiosum, tamquam legum paternarum præuicatore, abdicantium alienigenas nuptias, & ad puellæ conuiuium * cecidit fugiendæ quidem etiam ipso patrio deformi colore (nocturnorum enim colorum Aegyptus genitrix) magis vero sugiendæ, quoniam qui genus habebat ex Cham, qui heres fuit anti- quæ maledictionis Noe, ex quibus passus est aliquid Salomon circa coniugis desiderium, & opprobrio præuicacionis irritatus, componit canticam excusationem, ut gratior etiam uxori sit, canticis delectatus pro ea factis: & improperantes sapienter percussit, tamquam conscripti causam illi dantes lætitiarum, & non penitentiæ propter nuptias tamquam prauas. Vnde ab osculis nuptialibus statim ei & initium est, tamquam sistenti nouam nuptiam reclamantem vituperantibus: Osculetur me sponsus ab osculis oris eius, & vestrum mihi cura nulla opprobrium latrantium. Et iterum irritatio ad vituperationes pro sponsa sua calidior: Nigra sum & bona, filia Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pellis Salomonis. Ne mihi, dicit, colorem ad vituperationem proponite, nisi forte etiam bene compositarum ædificationum ex nigro lapide Arabiæ miraculum, vituperationem esse putatis: quorum lapidum mihi membra similia sunt, sicut quidam lapides preciosi. Cæruleo enim ipso coloris, quod vituperantes canitis, similitudo est talium lapidum, & regalis purpuræ, & regalis non simpliciter, sed qualem Salomon circumdatur, qui plus omnibus regibus ornamenta amat. Sed & ceteri cantici expositio, irritatio est vituperationum tamquam insipientium, & sine causa alienigena uocantium ea quæ cognita sunt.*

Et post alia.

LXX.

Qui enim canit omnem cantationem, se delectat: ego uero quidem cano propositam cantationem: quibus uero cano, non cum illis me delectans cano: nolebam enim mearum nuptiarum detractionis

Concil. Tom. 12.

H ij

esse in sæcula conscriptor. Necessitate autem excusationis volens canere, quorum non volo, cantationem canere cogor, ut sit mihi canticum super morem cantici. Canere enim modo cum sponsa cogor, quæ vituperant publicam excusationem, & clamare ea quæ abscondere nubentibus decet. Quoniam enim conflagrare nos vituperationibus putant, & reprehensionum opprobriis diuidere, audiant nos nostros amplexus canentes calidius, & nuptialium nostrorum unguentorum amplius odorem accipiant: circumsonent canticis tragicis nostrorum osculorum: clama tuam nigritudinem sponsa purpuream, gratiosam clama: tuum genus vituperatur laudabilis originis, Israel congenitile. Incipe initio responsionis ad eos: Ex calidis osculis meis cognoscant, quod amatorius sermonibus adinuicem fruimur: discant percutientes vituperationibus tacitam citharam nuptias amantem: cognoscant maledictionibus, quod saltare in meis nuptiis a nobis putati sunt. Non maledicere sciant, quod excitauerunt amorem resonantem iucundiora vituperatoribus: intret aures eorum amarus aliquis in corde stimulus nostrorum osculorum. Sed intellectus quidem conscriptori eiusmodi est, hebetat vero intellectum, eo quod sine nomine conscriptionem fecit, tantummodo non clamans ad Israel, quod non ipsius Salomonis est conscriptor, sed necessitate æmulationis.

Et post pauca.

LXXI.

Quæ omnia oportet legentes librum cogitando, nec ad impudicitie hortationem putare esse conscriptionem sapientissimi, & propter hoc odisse: (qualis enim esset utilitas Salomoni festinare ad conscriptionem impudicitie, cui & sine conscriptione potestas erat impudicitie?) nec collaudare codicem, sicut habentem prophetica dictationem bonorum ecclesie. Si enim prophetica gratiam meruisset, mentionem alicubi Dei fecisset: (in nulla enim prophetica scriptura Deus non memoratur) sed scire debent omnes, æmulationis nuptialis codicem mensale canticum esse, sicut & de amore postea conuiuium Plato conscripsit. Vnde nec Iudæis, nec nobis publica lectio unquam cantici canticorum facta est, tamquam domesticus & nuptialis Salomonis conuiuii cantus opprobria sponsæ sonans.

Isti sunt thesauri impietatis Theodori.

Sceleratum symbolum impii Theodori.

Habetur in
act. 6. Cōc.
Ephes.

EOS qui nunc primum erudiuntur ecclesiasticorum dogmatum subtilitatem, seu ab aliquo hæretico errore transire volunt ad

ANNO
CHRISTI
511

veritatem, doceri oportet & confiteri, quod credimus in unum Deū Patrem sempiternum, qui non postea cœpit esse, sed supra constitutum sempiternum: sed neque postremo factum Patrem, quia semper & Deus erat & Pater. Credimus autem & in unum Filium Dei unigenitum, qui est de substantia Patris, ut vere Filiū, qui & eiusdem substantiæ est, cuius & est & creditur Filius. Et in Spiritum autē sanctum, qui ex Dei est substantia, qui non Filius, Deus autem est secundum substantiam, quia illius est substantiæ, cuius est Deus & Pater, ex quo secundum substantiam est. Nos enim, inquit, non ^{1. Cor. 2.} spiritum huius mundi accepimus, sed Spiritum qui ex Deo est, a creatura quidem ipsum segregans omni, Deo autem coniungens, ex quo secundum substantiam est, propria autem ratione præter omnem creaturam, quam non secundum substantiam, sed causa opificationis ex Deo esse putamus: & neque Filium putantes, neque per Filium essentiam accipientem. Confitemur autem Patrem unum perfectum persona, & Filium similiter, & Spiritum sanctum eodē modo. Salua autem ratione pietatis nobis, Patrem & Filium & Spiritum sanctum non tres aliquas substantias diuersas putare, sed unam eandem naturam deitatis cognoscentes. Oportet autem & de dispensatione, quam pro nostra salute in ea dispensatione quæ est circa Dominum Christum, Dominus effecit Deus, scire quod Deus verum hominem assumpsit perfectum, a semine constitutum Abra- ^{Matth. 1.} ^{Rom. 1.} ham & David, secundum declarationem scripturarum diuinarum, hoc constitutum natura, quod erant illi quorum de semine erat: hominem perfectum secundum naturam, & ex anima intellectuali & carne consistentem humana: quem hominem constitutum secundum nostram naturam Spiritus sancti virtute in Virgine factum, & ^{Galat. 4.} natum ex muliere, & factum sub lege, ut omnes nos redimeret a legis seruitute, quam longe ante statuit, adoptionē recipientes ineffabiliter coniunxit sibi: qui mortem quidem eum secundū legem hominum sustinere fecit, resuscitauit autem ex mortuis, & eduxit in cælum, & sedere fecit in dextera Dei, unde super omnem consti- ^{Ephes. 1.} tutus principatum, & potestatem, & dominationem, & virtutē, & omne nomen quod nominatur non solum in hoc sæculo, sed etiam in futuro, ab omni creatura suscipit venerationem, ut inseparabilem ad diuinam naturam habens coniunctionem, relatione Dei & intellectu, omni ei creatura venerationem attribuyente. Et neque duos dicimus filios, neque duos dominos, quoniam unus Filius secundum substantiam Deus Verbum, unigenitus Filius Patris, cui iste coniunctus, & particeps, communionem habet Filii nomine & hono-

ris: & Dominus secundum substantiam Deus Verbum, cui coniunctus iste communionem habet honoris. Et ideo nec duos dicimus filios, nec duos dominos: quoniam certo constituto secundum naturam Domino & Filio, inseparabilem habens ad eum coniunctionem, qui pro nostra assumptus est salute, cum illo honorem & nominationem filii & Domini habet, non tamquam nostrum unusquisque per seipsum subsistens Filius, (unde & filii multi secundum beatum dicimur Paulum) sed solus præcipuum habens hoc, ut in coniunctione ad Deum Verbum, tam filiationis quam dominationis particeps sit, amputans omnem intellectum dualitatis filiorum & dominorum. Præbet autem nobis in coniunctione ad Deum Verbum, omnem habere eius & fidem, & intellectum, & visionem, pro quibus & venerationem relatione Dei ab omni suscipit creatura. Vnum ergo Filium dicimus & Dominum Iesum Christum, per quem omnia facta sunt: principaliter quidem Deum Verbum intelligentes, qui secundum substantiam & Filius Dei, & Dominus est. Deinde simul mente accipientes sumptum Iesum, qui est de Nazareth, quem unxit Deus Spiritu & virtute, ut coniunctione ad Deum Verbum, filiationis & dominationis participem constitutum, qui secundus Adam a beato vocatur Paulo, eiusdem quidem naturæ constitutus Adam, & ostendens nobis futurum statum, & tantam habens ad illum differentiam, quantafiet eius qui ineffabilia præbet futuri status bona, ad eum qui præsentium tristium dedit initium. Simili autem modo & secundus homo vocatur, ut statum secundum manifestans: quia prioris quidem initium dedit Adam mortalis & passibilis & multorum pleni dolorum, in quo & demonstravit ad eum habere similitudinem: secundum autem ostendit Dominus Christus. Iste de cælis in futuro visus, omnes nos in communionem educet suam. Nam primus, dicit, homo de terra terrenus, secundus homo Dominus de cælo, id est, inde in futuro appariturus, ut omnes ad imitationem adducat sui. Vnde addit: Qualis terrenus, tales & terreni; & qualis cælestis, tales & cælestes. Et quomodo induimus imaginem terreni, induamus & imaginem eius qui de cælo est. In eo apparente, & eum omnibus videntibus qui iudicandi sunt, in occulto constituta diuina natura faciet iudicium. Tempora enim ignorantia nostræ despiciens Deus, nunc annuntiat hominibus, ut omnes ubique pœnitentiam agant: quoniam statuit diem, quo iudicet de orbe terrarum in æquitate, in viro, cui constituit fidem præstare, suscitans eum

Galat. 3.

Act. 10.

1. Cor. 15.

Ibidem.

Ibidem.

Act. 17.

ANNO
CHRISTE
513.

de mortuis. *Ista ecclesiasticorum dogmatum doctrina: & omnis qui contraria ei sapit anathema sit.*

Et postquam lectæ sunt blasphemix Theodori Mopsuesteni, & impium eius symbolum, sancta Synodus exclamavit: Hoc symbolum satanas composuit. Anathema ei qui hoc symbolum composuit. Hoc symbolum Ephesina prima Synodus vna cum auctore eius anathematizavit. Vnum tantummodo fidei symbolum scimus, quod Nicæni sancti patres exposuerunt & tradiderunt. Hoc & sanctæ tres Synodi tradiderunt: in hoc omnes baptizati sumus, & nos in hoc baptizamus. Anathema Theodoro Mopsuesteno. Iste euangelia reprobavit, iste dispensationem iniuriauit. Anathema illis qui non anathematizant eum. Defensores eius, Iudæi sunt: sequaces eius, pagani sunt. Multis annis imperatorem: Orthodoxum imperatorem multis annis: Christianum imperatorem multis annis. Et hoc bonum tibi seruabatur. Zizania tu eiecisti: Ecclesias tu emundasti. Theodorum Mopsuestenum omnes anathematizamus. Theodorum & conscripta eius omnes anathematizamus.

Et post acclamationes sancta Synodus dixit: Multitudo lectarum blasphemiarum, quas contra magnum Deum & saluatorem nostrum Iesum Christum, imo magis contra suam animam Theodorus Mopsuestenus euomuit, iustam eius facit condemnationem. Vnde oportebat quidem nos nihil aliud expectantes, & per Synodum sententiam anathemati subiicere. Verumtamen licet manifesta sint, quæ sancti patres, & leges imperiales, & historiæ conscriptores contra eum dixerunt, tamen quia oportet in examinatione quæ contra eum prouenit, nihil prætermitti subtilitatis, alio die etiam cetera audiamus.

COLLATIO QUINTA.

*Legg. 111.
Idus. nam
Diodorus
archidia-
conus pau-
le infra di-
ctis. Theo-
dori bla-
sphemias
illas sus-
cit. antero-
re die, qui
erat xv.
Idus, vt
initio præ-
cedenti
collationis
ponitur.

IMPERII domini Iustiniani perpetui Augusti anno
XVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII.
die *VIII. Idus Maias, indictione I. confidentibus in se-
cretario venerabilibus episcopis huius regis ciuitatis,

Eutychio sanctissimo patriarcha regis Constantinopolis nouæ
Romæ,